

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **E. F.**, bývajúcej v N., zastúpenej Mgr. P. L., advokátom so sídlom v B., proti žalovanému **1/ C., s.r.o.**, so sídlom v B., IČO: X., **2/ B., s.r.o.** so sídlom v N., IČO: X., **o určenie vlastníckeho práva**, vedenej na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 25 C 60/2004, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 29. apríla 2010 sp. zn. 9 Co 168/2009, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** rozsudok Krajského súdu v Nitre z 29. apríla 2010 sp. zn. 9 Co 168/2009 vo výroku o náhrade trov konania medzi účastníkmi prvostupňového a odvolacieho konania; vec v rozsahu zrušenia vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Nitra rozsudkom z 5. mája 2009 č.k. 25 C 60/2004 -950 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa (konateľka a spoločníčka žalovaného 2/) domáhala určenia, že žalovaný 2/ je vlastníkom nehnuteľností špecifikovaných v žalobe. Zároveň súd prvého stupňa uložil žalobkyni povinnosť zaplatiť náhradu trov konania, a to štátu vo výške 1 918,12 € a žalovaným 1/ a 2/ vo výške 32 599,13 €. Zamietnutie žaloby odôvodnil tým, že kúpna zmluva z 3. októbra 2003, ktorú ako predávajúci uzavrel žalovaný 2/, za ktorého konal žalovaný 1/, nie je – a to ani v časti týkajúcej sa kúpnej ceny – v rozpore s dobrými mravmi a nie je neplatná (§ 39 Občianskeho zákonníka). O náhrade trov rozhodol podľa § 142 ods.1 a § 148 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Nitre rozsudkom z 29. apríla 2010 sp. zn. 9 Co 168/2009 potvrdil napadnutý rozsudok ako vecne správny vo výroku o veci samej a tiež

vo výroku o náhrade trov konania štátu. Vo výroku o náhrade trov konania medzi účastníkmi konania navzájom zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalovaným 1/ a 2/ nepriznal náhradu trov konania. Žalovaným 1/ a 2/ nepriznal ani náhradu trov odvolacieho konania a žalobkyni uložil povinnosť zaplatiť štátu náhradu trov vo výške 297,65 €. Zmenu rozsudku vo výroku o náhrade trov účastníkov konania odôvodnil potrebou aplikovať § 150 ods. 1 O.s.p., pričom za dôvod osobitného zreteľa v zmysle tohto ustanovenia videl charakter prejednávanej veci. Odvolací súd zohľadnil, že spor medzi žalobkyňou a žalovaným 2/ je sporom konateľky s „jej“ obchodnou spoločnosťou, v ktorom majú odlišné (opačné) procesné postavenie. Odvolací súd pri úvahách o aplikácii § 150 ods. 1 O.s.p. považoval za významné, že spor zapríčinili obaja konatelia žalovaného 2/ (t.j. žalobkyňa a druhý konateľ tejto obchodnej spoločnosti) svojimi vzájomne rozpornými a neodsúhlasenými úkonmi. Z vyššie uvedených dôvodov odvolací súd výnimočne nepriznal žalovaným 1/ a 2/ náhradu trov konania, i keď v konaní boli procesne úspešní (§ 150 ods. 1 O.s.p.). O náhrade trov štátu, ktoré vznikli v odvolacom konaní, rozhodol odvolací súd podľa § 148 ods. 1 v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p.

Na základe podnetu žalovaného 1/ napadol generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) mimoriadnym dovolaním zmeňujúci výrok rozsudku odvolacieho súdu o náhrade trov účastníkov konania a náhrade trov odvolacieho konania. Uviedol, že táto časť rozhodnutia odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.) a v konaní došlo k tzv. inej procesnej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.). Podľa názoru generálneho prokurátora neboli v tomto prípade dané predpoklady pre aplikáciu § 150 O.s.p., lebo odvolacím súdom zohľadnené okolnosti nemajú znak výnimočnosti v zmysle tohto ustanovenia. Odvolaciemu súdu vytkol, že nepriznanie náhrady trov konania neposúdil aj z pohľadu dopadu rozhodnutia na procesne úspešných žalovaných 1/ a 2/ a dostatočne neodôvodnil, ako a čím sa na vzniku sporu podieľal žalovaný 1/. Navyše, napadnuté rozhodnutie o náhrade trov účastníkov konania nemá oporu vo vykonanom dokazovaní a jeho odôvodnenie je neurčité, nezrozumiteľné a nepreskúmateľné. Z týchto dôvodov generálny prokurátor navrhol rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Žalobkyňa v konaní o mimoriadnom dovolaní uviedla, že napadnuté rozhodnutie je riadne odôvodnené a neporušilo zákon. Mimoriadne dovolanie žiadala zamietnuť.

Žalovaný 1/ vo vyjadrení uviedol, že mimoriadnym dovolaním napadnutá časť rozhodnutia odvolacieho súdu nie je vecne správna ani riadne odôvodnená.

Žalovaný 2/ sa k mimoriadnemu dovolaniu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že mimoriadne dovolanie podal včas (§ 243g O.s.p.) generálny prokurátor (§ 243e ods. 1 O.s.p.) po podaní podnetu žalovaného 1/ (§ 243e ods. 2 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 3 O.s.p.) preskúmal rozsudok odvolacieho súdu v časti napadnutej mimoriadnym dovolaním a dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu treba v tejto časti zrušiť.

Z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p. vyplýva, že súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní je viazaný rozsahom mimoriadneho dovolania a tiež v ňom uplatneným dovolacím dôvodom; obligatórne sa zaoberá len vadami konania uvedenými v ustanovení § 237 O.s.p. a inými vadami, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Procesné vady konania v zmysle § 237 O.s.p. neboli v mimoriadnom dovolaní namietané a ich existencia v konaní o mimoriadnom dovolaní ani nevyšla najavo. Najvyšší súd na základe toho uzavrel, že v danej veci nedošlo v konaní na súdoch nižších stupňov k procesným vadám v zmysle § 243f ods. 1 písm. a/ O.s.p.

Generálny prokurátor namieta, že v konaní došlo k procesnej vade v zmysle § 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p., lebo mimoriadnym dovolaním napadnuté výroky rozhodnutia odvolacieho súdu sú neurčité, nezrozumiteľné a nepreskúmateľné.

Najvyšší súd pri posudzovaní opodstatnenosti mimoriadneho dovolania vzal na zreteľ, že účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech, súd prizná náhradu trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal (§ 142 ods. 1 O.s.p.); zohľadnil tiež, že ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Súd prihliadne najmä na okolnosti, či

účastník, ktorému sa priznáva náhrada trov konania, uviedol skutočnosti a dôkazy pri prvom úkone, ktorý mu patril; to neplatí, ak účastník konania nemohol tieto skutočnosti a dôkazy uplatniť (§ 150 ods. 1 O.s.p.).

V sporovom konaní (v danom prípade ide o také konanie) sa otázka náhrady trov konania spravuje predovšetkým zásadou úspechu vo veci (§ 142 ods. 1 O.s.p.). Len výnimočne môže súd v konaní (procesne) úspešnému účastníkovi nepriznať náhradu trov konania. Občiansky súdny poriadok v § 150 ods. 1 O.s.p. priznáva súdu moderačné právo zmierniť dôsledky (dopady) ustanovení upravujúcich náhradu trov konania. Pokiaľ sú splnené predpoklady uvedené v tomto ustanovení, môže súd výnimočne nepriznať náhradu trov konania úspešnému účastníkovi konania, ktorému by inak priznal náhradu trov celkom alebo sčasti. Predmetné ustanovenie tak v nadväznosti na § 1 O.s.p. napomáha zabezpečiť spravodlivú ochranu práv, ktorú aplikácia zásady zodpovednosti za výsledok vždy dôsledne neumožňuje.

Ustanovenie § 150 O.s.p. umožňuje súdu pri rozhodovaní o náhrade trov konania prihliadnuť výnimočne na zvláštnosti prejednávanej veci a prispieť tým k odstráneniu prípadnej tvrdosti, ktorú by inak vyvolalo uplatnenie jednotlivých zásad, na ktorých spočíva rozhodovanie o náhrade trov konania. Úvaha súdu, či sú splnené procesné predpoklady pre aplikáciu tohto ustanovenia, musí vždy vychádzať z posúdenia všetkých relevantných okolností konkrétnej veci, vrátane okolností demonštratívne uvedených v druhej vete § 150 ods. 1 O.s.p. Predmetné ustanovenie preto nemožno interpretovať tak, že súdu umožňuje kedykoľvek a bez ohľadu na základné zásady rozhodovania o náhrade trov konania nepriznať náhradu trov úspešnému účastníkovi konania. Výnimočnosť aplikácie tohto ustanovenia musí byť daná osobitnými okolnosťami, ktorých charakteristika musí byť v odôvodnení rozhodnutia vždy náležite vysvetlená a konkretizovaná. Pri posudzovaní, či v tej – ktorej veci sú tieto dôvody dané, musí súd prihliadať na majetkové, sociálne, osobné a ďalšie pomery (treba zdôrazniť, že všetkých) účastníkov konania a vziať do úvahy nielen to, aké sú pomery toho, kto by mal trovy konania zaplatiť, ale to, aký bude dopad aplikácie § 150 O.s.p. na (medziiným tiež majetkové) pomery účastníka na opačnej procesnej strane. Významným z hľadiska aplikácie tohto ustanovenia môže byť v určitej veci tiež to, za akých okolností bol nárok uplatnený na súde, aký bol postoj účastníkov k veci, ako pristupovali v priebehu konania k plneniu procesných povinností účastníka občianskeho súdneho konania a pod.

V danom prípade odvolací súd pri rozhodovaní o trovách prvostupňového konania dospel na rozdiel od súdu prvého stupňa k záveru, že sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa v zmysle § 150 O.s.p. odôvodňujúce nepriznanie náhrady trov tohto konania procesne úspešným žalovaným 1/ a 2/. Podľa jeho názoru uvedené dôvody opodstatňujú zároveň nepriznanie náhrady trov odvolacieho konania. Podstata odvolacím súdom zohľadnených dôvodov hodných osobitného zreteľa v zmysle § 150 O.s.p. mala spočívať v charaktere prejednáwanej veci – konkrétne tým, že na jednej strane žalobkyňa a žalovaný 2/ boli v postavení konateľky a obchodnej spoločnosti, konateľmi ktorej boli žalobkyňa a druhý konateľ tejto obchodnej spoločnosti, na druhej strane tým, že žalobkyňa a táto obchodná spoločnosť vystupovali v procesne odlišnom (opačnom) postavení. Odvolací súd akcentoval tiež to, že vznik sporu zapríčinili obaja konatelia (žalobkyňa a druhý konateľ žalovaného 2/) tým, že v mene obchodnej spoločnosti konali protichodne a bez vedomia a súhlasu druhého konateľa spoločnosti. Pokiaľ ide o žalovaného 1/, z odôvodnenia rozhodnutia nie je zrejmé, z akých dôvodov súd nepriznal náhradu trov konania tomuto účastníkovi.

Obsah spisu svedčí o tom, že odvolací súd neposúdil dostatočne celý komplex okolností relevantných pre rozhodovanie o náhrade trov konania podľa § 150 ods. 1 O.s.p. Výnimočnosť aplikácie § 150 ods. 1 O.s.p. vyvodzoval predovšetkým zo vzájomného postavenia účastníkov tohto sporového konania a z príčin vzniku sporu, neprihliadol ale v ničom na ďalšie okolnosti významné pri posudzovaní splnenia predpokladov vyplývajúcich z tohto ustanovenia, konkrétne na osobné, majetkové a sociálne pomery účastníkov konania. Z toho vyplýva, že odvolací súd neskúmal vec zo všetkých hľadísk, ktoré treba považovať za relevantné v zmysle § 150 O.s.p. Jeho záver, že ide o výnimočný prípad, v ktorom sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa opodstatňujúce aplikáciu § 150 O.s.p., je v dôsledku toho predčasný, a teda nesprávny (§ 243f ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Podľa právneho názoru najvyššieho súdu sama skutočnosť, že ide o konanie, v ktorom sa má vyriešiť spor o vlastníctvo medzi konateľkou (spoločníčkou) obchodnej spoločnosti a touto obchodnou spoločnosťou, nevykazuje znaky dôvodu hodného osobitného zreteľa, ktorý by výnimočne opodstatňoval aplikáciu § 150 ods. 1 O.s.p. Ani skutočnosť, že na vzniku sporu sa podieľali obaja samostatne konajúci, avšak nespolupracujúci a protichodne postupujúci konatelia tejto obchodnej spoločnosti nie je (osobitne pokiaľ ide o žalovaného 1/) bez ďalšieho dôvodom pre nepriznanie náhrady trov konania. Zvlášť treba zdôrazniť, že v prípade procesne úspešného žalovaného 1/ odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu

neuvádza žiadne dôvody, so zreteľom na ktoré mu odvolací súd nepriznal náhradu trov prvostupňového konania. Odvolací súd v rozpore s § 211 ods. 2, § 157 ods. 2 O.s.p. a § 167 ods. 2 O.s.p. v odôvodnení rozhodnutia neuviedol, akými úvahami sa riadil a ktoré okolnosti zohľadnil pri rozhodovaní o náhrade trov konania vo vzťahu k tomuto úspešnému účastníkovi konania. S ohľadom na podstatu preskúmvanej veci bolo pritom žiaduce, aby odvolací súd práve u neho vysvetlil existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 150 O.s.p.), lebo obsah spisu svedčí o tom, že sa nepodieľal na vzniku sporu. Absencia týchto dôvodov svedčí o procesnej vade konania v zmysle § 243f ods. 2 písm. b/ O.s.p. (viď R 111/1998).

Na základe vyššie uvedeného dospel najvyšší súd k záveru, že generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní opodstatnene uplatnil oba dovolacie dôvody (§ 243f ods. 1 písm. b/ a c/ O.s.p.). Najvyšší súd preto mimoriadnym dovolaním napadnuté výroky rozsudku odvolacieho súdu zrušil podľa § 243b ods. 1 O.s.p. a vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Najvyšší súd, viazaný obsahom a rozsahom mimoriadneho dovolania, nezaoberal sa námietkami žalobkyne uvedenými vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu, ktoré prekračovali rozsah tohto opravného prostriedku.

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 24. novembra 2011

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia:

Klaudia Vrauková